بسم الله الرحمن الرحیم

...

کارگاه تقریر نویسی

جلسه ۱ تا ۵

مدرس

استاد سید مجتبی امین جواهری

کانال ملاحظات و محاکمات در ایتا

Aminjavaheri.com

جلسه چهارم

خلاصه مطالب بیان شده

طلبه : علی اکبر سالارکیا

سال تحصیلی : ۰۰ - ۹۹

بسم الله الرحمن الرحیم

جلسه چهارم

مروری بر مطالب تقریر از جلسه گذشته (تا مورد ٦) و بیان مطالب جدید (از شماره ٧ به بعد)

١- تقریر باید مانند انشاء بدون نشانه های ذهنی شما از کلاس باشد .

پس در تقریر باید خودتان مطلب را بازنویسی کنید بدون آن نشانه هایی که استاد برای آن مطالب بیان کرده. شما باید بتوانید که آن اصطلاح را کنار گذاشته و معنا را توضیح دهید. حالا شما باید بتونید این لفظ را کنار بگذارید و معنا را توضیح دهید. بعدش که توضیح معنا کامل شد می تونید بگید که این معنایی که در موردش صحبت کردیم اصطلاحش رو بهش می گویند مثلا فلان چیز.

این انشائی نوشتن تقریر هم توجه داشته باشید یعنی مثلا وقتی به شما می گویند که در مورد اینکه دوران کورونا را چطور سپری کردید چطور سعی می کنید که فکر کنید و تمام مطالبی که رخ داده را در این زمان با بیان خودتان انشاء کنید دقیقا به همین شکل مطالب علمی که استاد سر کلاس گفته را انشاء کنید به زبان خودتان و با فکر کردن به آنچه که گذشت در کلاس و لازم نیست در این مرحله به منبع خاصی مراجعه کنید بلکه ملاک فکر کردن شماست. و اینکه با زبان خودتان مطالب را به انشاء در آورده باشید.

٢- تقریر باید تفصیلی باشد.

اینطور نباشه که تقریر تون رو خلاصه کنید مثلا به غرض اینکه زود تر سر و تهش هم بیاد بلکه با تفصیل تمام جزئیات را قید کنید

٣- تقریر باید با زبان شما باشد. نه با زبان کتاب یا زبان استاد

البته خب عرض شد که یک نفر ممکن هست اینقدر با یک کتابی انس داشته یا سر کلاس استادی شرکت کرده که دیگه زبانش شده مثل زبان اون کتاب یا اون استاد خب این مشکلی نداره مهم این هست که با زبان خودتان می نویسید حالا اینکه زبانتان شبیه چه کسی یا چه چیزی هست مهم نیست. کاملا مشخص هست که یک نفر داره از کلام استاد کپی می کند یا اینکه زبانش مانند استاد هست.

٤- تقریر باید خطاب به متعلمین آن علم نوشته بشود نه استاد یا شاگردان خاصی که در کلاس حاضر بوده اند.

البته مقصود این نیست که شما این تقریر رو بدید به یک کسی که متعلم آن علم هست بلکه خودتان را تصور کنید که متعلم هستید و قراره با این تقریرتون از این حیث مواجه شوید خب در این صورت از آنجایی که یک متعلم چیزی از موضوع نمی داند لذا از بدیهی ترین چیز ها در تقریر بیان می شود تا برسد به مطالب پیچیده . از این حیث گفتیم که خطاب به متعلمین باشد .

٥- تقریر باید در هر مرحله ارتباط با مراحل قبل را بازگو کند.

اینکه استاد ربط مطالب رو سر کلاس به هم نگفته ربطی به این نداره که نتیجه بگیرید پس حالا استاد ارتباط مباحث رو نگفته پس منم در تقریرم ارتباط شون رو نمیارم. توجه داشته باشید دوستان به این نکته که تقریر تابع

کلاس نیست بلکه تابع موضوع و فهم شماست. اینکه استاد یه مطلبی را گفته اند یا نه این یک بحثی است که مربوط به سیاهه نویسی است ، اینکه من الان باید فلان مطلب رو بنویسم یا ننویسم تابع موضوع هست نه تابع کلاس و استاد . یعنی باید ببینید که فلان موضوع این را می طلبد که الان این مطلب رو هم بیان کنید . اگر دیدید یه کسی میگه که اینجا من نمیدونم دیگه چه ربطی داره این مرحله از مطالب تقریرم به مرحله قبلش و در جواب سؤآل شما که می گید اینا چه ربطی به هم دارند میگه : خب استاد اینطور گفته. خب پس نشون میده که خودش ارتباط مطالب رو نفهمیده پس طبعا منعکس هم نکرده لذا اینی که نوشته تقریر نیست. تقریر یعنی چیزی که من بتونم ازش دفاع کنم نه اینکه بگم خب استاد گفته دیگه.

٦- تقریر باید نقطه آغاز و نقطه پایان مشخصی داشته باشد. بنابراین : تقریر کلاسی که مطالب آن کامل بیان نشده امکان ندارد. مثلا استاد در آخر کلاس میگه که ادامه کلاس رو میذارم برای جلسه بعدی. شما برای چنین جلسه ای نمی توانی تقریر بنویسی چون مطالب کلاس کامل بیان نشده که بخوایی از اون مطلب تقریر ارائه کنی. و تقریر همانطور که گفتیم یک نقطه آغاز میخواهد و یک نقطه پایان

٧- تقریری که می نویسید باید همه مطالب را در خودش جا دهد .

یعنی: تقریر تون ارجاع به بیرون نداشته باشد . این یعنی همان که گفتیم تقریرتون تفصیلی باشد . اگر تقریر تون تفصیلی باشد دیگه متعلم از مراجعه به غیر تقریر شما بی نیاز میشه ولی اگر برخی مطالب رو کامل و با تفصیل توضیح نداده باشید قارئ تقریر شما ناچار هست که به غیر تقریر تان هم مراجعه کند تا مطلب کامل برایش جا افتد. یعنی : مثلا اینطور نباشه که بگید خب دیگه این مطلب رو که در منطق هم بررسی کردیم . نه اینطور نباشه که به بیرون ارجاع بدید بلکه خودتون مطالب رو کامل بیان کنید .

٨- تقریر باید راحت و روان نوشته شده باشد بدون حساسیت های نویسندگی، جمله بندی یا حتی آرایه های ادبی و ویراستاری.

برخی افراد هستند متأسفانه در تقریر نویسی دائما جمله ای که نوشتند را ویراستاری میکنند این اشتباه محض است . دقت کنید: وقتی که آدم محتوا را یاد می گیرد یک جریانی از محتوا و گزاره در ذهنش شکل می گیرد این رو جلویش را نگیرید و اجازه بدید دائم این محتوا ها و گزاره ها رو کاغذ بیایند و ثبت شوند. و با ویراستاری و این بحث ها جلوی آن ها را نگیرید. مثلا: عبارة اخری می خواهید بیاورید ، دسته بندی میخواهید بیاورید هر چه دوست دارید بیاورید و با اشکال ها و سختگیری بی خودی مانعش نشوید. سختگیری ها نویسندگی جاش اینجا نیست . سختگیری ها نویسندگی جاش برای وقتی است که شما میخواهید درس گفتار بنویسید

٩- تقریر باید جمع بندی ذهن دانش پژوه از محتوا باشد.

بنابراین : قسمت های مبهم یا پیچیده که هنوز روشن نشده قاعدتا امکان تقریر نویسی نخواهند داشت. به عبارت دیگر : تقریر فهم نهایی دانش پژوه از مطلبی است که آموخته. چون تقریر دارایی واقعی شماست که سیر منطقی پیدا کرده و منظم شده و از حجاب الفاظ عبور کرده.

پس تقریر جمع بندی ذهن هست و اگر ابهامات و پیچیدگی در محتوا وجود داشته باشد منطقا مقرّر نمی تواند تقریر آن درس را بنویسید. اگر از مطلبی تقریر دارید ولی برخی از جاهاش هنوز براتون حل نشده پس اسم اون چیزی که نوشتید تقریر نیست. ابهام هایی که در مطلب گفته شده توسط استاد برایتان هست در هنگامی که تقریر مطلب رو می نویسید برایتان آشکار می شود. که گاهی اوقات این ابهام ها طوری می شوند که دیگه شما نمی توانید تقریر نویسی اون مطلب را ادامه بدهید. چون باقی کلاس مبتنی بر فهم همین نکته ای هست که شما نسبت به آن ابهام دارید. اما در تقریر نسبت به این ابهام چه کنیم؟ سؤال خوبیه. بدانید که در تقریر هرگاه به چنین ابهام هایی برخورد کردید در تقریر تون از این ابهام ها گزارشی رو ثبت کنید.

۱۰- تقریر باید صرفا ناظر به پیوستگی محتوایی مطالب باشد نه منابع .

بنابراین : اگر مطلبی تقریر شد بهتر است همانجا دال عبارتی یا ارجاعات آن نیز بیاید چون این مرحله دیگر ثبت یا ضبط نیست که منابع تفکیک شود بلکه محور تقریر محتوا و موضوع است.

منابع ما : سیاهه نویسی مون از موضوع و تکمیل سیاهه نویسی مون – فیش هایی که از ارجاعات استاد نوشتیم – خود متن کتاب

خب گاهی اوقات پیش میاد که استاد مثلا برخی از متن کتاب رو درس نمی دهد و ازش عبور می کنند ولی خب شما که میخواهید تقریر بنویسید برای اینکه ارتباط مطالب باهمدیگر مشخص باشد باید استفاده از تمام منابعی که عرض شد در تقریر تان مطالب را منعکس کنید. در هنگام تقریر نویسی باید این چند منبعی که گفتیم رو یکی کنید.

یعنی مثلا : در مورد صیغه امر استاد یه مطلبی رو بیان فرموده داخل متن کتاب می بینید یه طوری گفته داخل سیاهه تون هم به یه شکلی نوشتید و یه فیش هایی هم از ارجاعات دارید و در مباحثه هم به نکاتی برخورد کردید حالا که میخواهید تقریر اون ها رو بنویسید نباید اینطور باشه که مثلا مطلب استاد رو اول بیارید و بعدش مطلب فیش ها و بعد متن کتاب بعد نکاتی که در مباحثه به آن ها رسیدید و ... . بلکه باید تمام این ها را با هم ترکیب کنید و ذیل موضوع مورد بحث تون این ها تقریر کنید. مثلا : در همین مثالی که زدیم صیغه امر. میگید که استاد اینطور فرمودند که اتفاقا متن کتاب هم اینطور بیان کرده و در همین راستان نکته ای هست که باید به این هم توجه داشته باشید (که حالا این نکته مثلا همون نکته ای هست که داخل مباحثه با دوستانتان به آن رسیده بودید).

مثلا : در مباحثه شما یه مطلبی رو گفتی هم بحثی ات یه اشکالی بهش داشت و قانع نمی شد خب این ها رو هم شما باید در تقریر تون منعکس کنید. همانطور که مثلا در کتاب هایی که می خوانید می بینید که چقدر از ان قلت ها و قال و قیل ها سخن به میان آورده اند.

اما انشاءالله به این سؤال پاسخ خواهیم داد که اگر خواستیم این ها را با هم یکی کنیم در ابتدا کدوم رو بیاریم و بعدش کدوم و به همین ترتیب.

۱۱- تقریر باید به سنت های حاکم بر علوم اسلامی پایبند باشد . (مطلب ما – و نظام وارگی و حرکت از بدیهی و منطق تبویبی) از مطلب ما آغاز شود ، تابع نظام مشخص باشد، از اصول پذیرفته شده حرکت کند و منطق تبویبی علم را رعایت کند.

پس از همین مورد یازدهم جواب اون سؤال هم فهم میشه. که ترتیبی که باید در نوشتن تقریر داشته باشیم این هست که سنت مطلب ما را رعایت کنیم یعنی از چیستی شروع کنیم و بعد به اثبات و نهایتا لازمه های آن موضوع بپردازیم. و در ادامه سنت های دیگری که در علوم اسلامی باید رعایت شود را رعایت کنیم.

۱۲- تقریر باید از عناوین کلی علم و سرفصل ها آغاز شود و در یک یا چند جمله نسبت مباحث مطرح شده تا آنجا را بازگو کند تا هدف از بحث مذکور روشن شود. (نقطه شروع تقریر باید نقشه بحث و پرسش اصلی باشد و پایان بندی باید رسیدن به هدف آغازین باشد.)

از از بالا مطالب رو بگویید تا به این ریز مطالب جزئیات برسید. اگر اینصورت وقتی که از تک تک جزئیات موضوع دارید صحبت می کنید چون هدف بحث براتون واضح هست و این به این برمیگرده که از سرفصل ها و از کلی ها شروع کردید لذا در اثناء کار دچار سردرگمی نمی شوید.

برای داوری در تقریر ها می تونید نگاه کنید که : اون هدفی که در ابتدای تقریر گفته شده در نهایت تقریر به آن هدف رسیده یا نه. اگر رسیده پس این تقریر است.

۱۳- تقریر باید عنوان بندی شود

هر پاراگراف باید عنوان مشخصی داشته باشد (عنوان بندی می تواند پس از نوشتن اولیه تقریر انجام شود)

در تقریر تون همه چیز را بنویسید اینطور نباشه که شکل بکشید و فلش بزنید و علامت بزنید و ... . فقط بنویسید . یا اگر هم میخواهید شکلی چیزی بکشید قبلش کامل توضیح اون شکلی که میخواهید بکشید رو با تفصیل داده باشید طوری که اگر کسی فقط اون توضیح شما رو بخونه بفهمد که مطلب چیست. حالا اون شکل هم برای تبیین و ماندگاری مطلب در ذهن قارئ خوب هست. بنابراین : عنوان بندی به شدت مهم هست. اگر عنوان بندی نباشد در این صورت دیگه نگاه از بالا رو نخواهید داشت و کاملا سردرگم و گیج می شوید

خب مرحله اول . نشستیم پشت میزمون و این منابع رو هم داریم : سیاهه درس – نکات مربوط به مباحثه – فیش های ارجاعات – متن کتاب

این ٤ تا منبع را داریم، سر کلاس هم رفتیم ، مباحثه هم کردیم . الان دیگه نشستیم پشت میزمون و میخواهیم شروع کنیم به تقریر نوشتن – مطلب رو هم استاد به اندازه ای که بحث تمام شده باشه بیان کرده اند –

مرحله اول : تمام منابع تان را بازخوانی کنید و یک فهرست تفصیلی از سیر مباحث کلاس ، کتاب و ارجاعات بنویسید .

یعنی چه ؟ یعنی : الان شما سیاهه رو به روتون هست. و متن کتاب رو هم باز کردید و رو به روتون هست. نکات مربوط به مباحثه و ارجاعات رو هم در ادامه سیاهه آورده اید. شروع کنید فهرست تفصیلی از عناوینی که توی آن محتوا/ موضوع بهش پرداخته شده را بنویسید .

فقط عنوان بندی کنید یعنی : یه کاغذ دستتون باشه فقط عنوان بنویسید. که این عناوین همه منابع شما اعم از : متن کتاب و درس استاد و فیش ها و سیاهه و ... همه رو پوشش میده . پس همه مطالب رو در این فهرست تفصیلی که فقط از عناوین تشکیل شده جایی دادید.

مرحله دوم : مشخص کردن نسبت میان عناوین در فهرست .

مثلا : فرض کنید که همه این مطالب از اون منابع را در بیست عنوان جا دادید. حالا : این بیست عنوان یک نسبتی با یکدیگر دارند . این رو باید مشخص کنید. این مرحله مهم ترین مرحله تقریر نویسی است چراکه شما کار کردید و مطلب رو یاد گرفتید و الان ذهنتون داره با سلیقهٔ شما برای محتوا دوباره نشانه گذاری می کند . و این فوق العاده با ارزش است . یعنی : همینکه وقتی شما دارید نگاه می کنید می بینید که این نکته زیر مجموعه این مسأله است ، بعد این مسأله تموم میشه و مسأله بعدی شروع میشه . بعد از اینکه محتوا ها را جدا جدا یادگرفته اید این کار یعنی مشخص کردن نسبت بین عنوان ها سبب می شود که : این عنوان هایی که در ذهنتان دارید یه نسبتی را بینشان کشف می کنید. و یک چارچوبی می دهد به این محتوایی که می خواهید از آن استفاده کنید.

مرحله سوم : عبارت پردازی برای هر عنوان و جمع بندی همه منابع و مدارک موجود

وقتی که میخواهید عبارت پردازی کنید برای هر عنوان در ایجا دیگر از تمام منابع قطع نظر کنید و شروع کنید به جمله نوشتن برای عناوینی که انتخاب کرده اید . وقتی که میخواهید عبارت پردازی کنید می بینید و متوجه می شوید که یه چیزی رو یادتون رفته خب اینجا دیگه میتوانید مراجعه به سیاهه نویسی تون بکنید ولی اینطور نباشد که سیاهه رو جلوتون گذاشته باشید و از اون عبارت نویسی کنید .

البته سخت ترین مرحله از بین این ۳ تا همان مرحله دوم یعنی مشخص کردن نسبت بین عنوان هاست. یعنی : بیشترین فشار به فکر و ذهن ما در این مرحله ۲ هست. چراکه محتوا را یادگرفته ایم و اکنون داریم نسبت برقرار می کنیم . اما وقتی که این نسبت رو برقرار کنید بسیار لذت می برید از کار علمی تون که این لذت اصلا قابل وصف نیست.

مرحله چهارم: مرور کلی و تنظیم تقدم ها و تأخّر ها و پرسش های موجود در تقریر

خب عبارت پردازی شده و الان دیگه همه عناوین عبارت پردازی شون هست . اما الان باید مرور کنید تقریر تون رو که آیا محتوایی بوده که جا افتاده باشه یا مثلا دلیلش رو ننوشته باشید ، یا مثلا رابطه هاشون رو توضیح نداده باشید. بعد یهو می بینید که باید فلان مطلب رو زود تر از فلان مطلب بیان می کردید. یا مثلا: یه پرسشی بوده که از آن غفلت کردم خب بنویسید .

دوستان توجه داشته باشید که : این کار هایی که میگیم زمان زیادی نمی گیره . چراکه افرادی که بلد هستند که تقریر بنویسند خب در حین اینکه کلاس درس در حال برگزاری است سیاهه شون رو هم می نویسند. فقط ۱۰ دقیقه وقت می گذارد برای تکمیل سیاهه نویسی . و بعد از کلاس می رود داخل کتابخانه و مطالعات و ارجاعات لازم رو انجام میده و میره سر بحث. بعد از همه این ها شب میاد در ۴۰ إلی ۵۰ دقیقه این مطالب را تقریر می کند . یعنی : کل وقتی که گذاشته با مباحثه است میشه

۲ ساعت. یعنی در حقیقت : ۱ ساعت که کلاس هست . ۲ ساعت هم مطالعه و نگاه به ارجاعات و مباحثه و تقریر هست. کمتر از این اگه وقت بگذارید که خب چیزی از اون درس اون طوری که باید و شایسته هست از کار در نمیاد . لذا این ۳ ساعت لازمه.

اما مرحله پنجم (مرحله آخر): باید بعد از اینکه تقریر نوشته شد، یک خلاصه ای فشرده ای در حد ۱ إلی ۲ صفحه از تقریرتون بنویسید.

که این خلاصه در حقیقت همان جمع بندی از تقریر هست که اگر توفیق داشته باشید که برید پیش استادتون میتونید براش ارائه کنید. بعدش استاد بررسی می کند که آیا مطلب درست منتقل شده یا نشده. آیا خللی به کار وارد هست یا نیست. که خب اگر این جمع بندی / خلاصه رو به استاد تحویل بدید این مطالب رو استاد بهتون میگه.

نکته طلایی : از تجربه شخصی ام براتون این نکته رو میگم که اگر این مسیری که در این جلسات از تقریر نویسی و ... گفتیم رو اگر در یک علم انجام بدید ، در علوم دیگر هم اگر بخواهید این کار رو انجام بدید اینقدر سرعت کارتان زیاد می شود که خدا می داند. بله شاید اوائل خیلی این کار زمان ببرد اما این را بدانید که مثلا بنده : بدایه را ۳ ساله خواندم ولی الان دیگه هیچ کتاب فلسفی ای نیست که نتوانم بروم به سراغش : از اسفار بگیر تا کتاب آقای جوادی و همه کتب ملاصدرا . چرا اینقدر تسلط پیدا کردم و دیگه به هر کتاب مراجعه کنم لم کار و جای بحث ها و ... دقیق دستمه ؟ چون خیلی سعی کردم در آن دو سال و نیمی که درس میخواندم دقیق و متقن درس بخوانم .

عرض همین است که : ظاهر این هست که خیلی طول می کشد ولی این را بدانید این طول کشیدن و این معطل شدن یکبار هست . بعدش دیگه دستتون راه می افته و می بیند که فقط همین روش هم که انسان را عالم می کند و غیر از این روش رو برای فراگیری علم تصدیق نخواهید کرد.

پایان جلسه ۰٤

و الحمدلله رب العالمین

تخته جلسه چهارم

کارگاه آموزش تقریر نویسی

استاد سید مجتبی امین جواهری

ادامه باید ها و نباید های تقریر نویسی

٦ تقریر باید نقطه آغاز و نقطه پایان مشخصی داشته باشد.

٧ تقریر باید همه مطالب متناسب با موضوع را که پیش از این جمع آوری شده در خود جای دهد (فاقد ارجاع)

٨ تقریر باید راحت و روان نوشته شود بدون حساسیت های نویسندگی یا جمله بندی

٩ تقریر باید جمع بندی ذهن دانش پژوه از محتوا باشد. به عبارت دیگر تقریر فهم نهایی دانش پژوه از مطلبی است که آموخته. چون تقریر دارایی واقعی شماست که سیر منطقی پیدا کرده و منظم شده و از حجاب الفاظ عبور کرده.

١٠ تقریر باید صرفا ناظر بر پیوستگی محتوایی مطالب باشد نه منابع.

١١ تقریر باید به سنت های حاکم بر علوم اسلامی پایبند باشد. (مطلب ما... و نظام وارگی و حرکت از بدیهی و منطق تبویبی)

١٢ تقریر باید از عناوین کلی علم و سرفصل ها آغاز شود و در یک یا چند جمله نسبت مباحث مطرح شده تا آنجا را باز گو کند تا هدف از بحث مذکور روشن شود.

١٣ تقریر باید عنوان بندی شود.

آغاز نوشتن تقریر

- مرحله ۱ نوشتن فهرست تفصیلی پس از مطالعه دقیق منابع
- مرحله ۲ مشخص کردن نسبت میان عناوین در فهرست
- مرحله ۳: عبارت پردازی برای هر عنوان و جمع بندی همه منابع
- مرحله ٤: مرور کلی و تنظیم تقدم ها و تأخر ها و پرسش های موجود در تقریر
- مرحله ٥: نوشتن خلاصه تقریر به صورت فشرده و دقیق